

EB dilema etiko eta politiko baten aurrean dago. Zuzenbide Estatuaren printzipioei, giza eskubideekiko errespetuari, balio demokratikoei eta bere nortasuna eman zioten eta bere eraikuntza bermatu zuten nazioarteko konpromisoei eustea eta horiek defendatzea? Edo horiei uko egitea migrazio-eta errefuxiatu-fluxuen kudeaketari aurre egiteko orduan?

EBk beti izan du zailtasun larria gai horiei buruzko politika bateratua adosteko eta partekatzeke, besteak beste herrialde kideen arteko ezberdintasunengatik, migrazioekiko kokapen geografikoagatik, ongizate-estatuaren hedaduragatik, atzeritarren eskubideak gehiago edo gutxiago aitortzeagatik, migrazio-historiagatik edo harrera-gaitasunagatik.

Egia esan, Iparralde eta Hegoalde globalaren arteko ezberdintasun mailakatuak bizimodu hobearen bila dauden milaka pertsonaren helmuga gustukoenetako bat bihurtu du EB.

25 urtean, EBk bere mugetatik kanpo jaiotako milioi bat pertsona baino gutxiago izatetik (% 0,2) ia 45 milioi izatera igaro da¹ (biztanleria osoaren % 9,9), eta horien gehiengoa egokitu eta integratu egin da, lan eginez, familiak sortuz, ongizate ekonomiko eta sozialari lagunduz, eta Europako demografia gainbeheranzkoa arinduz. Bestalde, salbuespenak salbu, gizarteak herritar berriei harrera egin eta modu onargarrian integratu da.

Baina azken urteotan, gerrek, krisi hidrikoak, klimatikoak eta beste hondamendi batzuek beste kontinente batzuetako milaka pertsona bultzatu dituzte Europara, eta nabarmen handitu dute migrazio-presioa, batez ere sartzeko legezko bideak ez dituztenen eta nazioarteko babesa eskatzen dutenen kasuan. Adibide gisa, 2024an EBk milioi bat asilo-eskaera baino gehiago jaso zituen; kopururik

handiena Alemaniak jaso zituen, eta jarraian, Espainiak, 150.000 baino gehiagorekin.

Migrazioa, eta, bereziki, migrazio irregularra, mehatxu gisa agertu da, eta, beraz, segurtasun-arazo gisa, Schengen eremurako sarrera ahalik eta gehien kontrolatzea eskatzen duena. EBk 1999an ere bereganatu zuen ikuspegi hori, Tampereko Akordioarekin, eta inbertsio handia egin du FRONTEX, SIVE eta kontrolerako sistema informatiko indartsuetan (SIS, VIS, Eurodac, SES, SEIAV, ECRIS-TCN)². Horrez gain, jatorri- eta igarotze-herrialdeekin akordioak sinatu ditu bere mugak kanporatzeko, hala nola Turkian 2016an, Mauritania eta Afrika mendebaldeko beste batzuetan (2006-2023 Afrika Planak).

Migrazioaren fenomenoak kudeatzeko beharraren eta Europako lurralderako sarbidea kontrolatzeko borondatearen arteko tentsioak Migrazioari eta Asiloari buruzko Europako Ituna sortu zuen 2023an. Itun hori aurten sartu da indarrean, eta 2026an gauzatuko da. Migrazioa beharrian gisa (ez da ahaztu behar nor diren zerbitzu, zaintza, eraikuntza, nekazaritza, informatika... sektoreei eusten dieten pertsonak) eta mehatxu gisa harmonizatzeke ahalegina izan da. Nazioarteko babesa eskatzen dutenentzako erantzukizunen eta elkartasunaren (nahierara³) banaketa gisa aurkezten da itun hori, baina segurtasunaren logikan sakontzen du, migrazio irregularren aurkako borrokan oinarritzen baita, jatorrizko eta iragaitzazko herrialdeekiko

1. Alemania (16,9 milioi inguru), Frantzia (9,3 m), Espainia (8,8 m) eta Italia (6,7 m).

2. FRONTEX (Mugetako eta Kostaldeetako Guardiaren Europako Agentzia). SIVE (Guardia Zibilaren Kanpo Zaintzako Sistema Integratua). SIS (Schengengo Informazio Sistema). VIS (Bisen Informazio Sistema). Eurodac (EBko asilo-eskatzaileen hatz-marken datu-baseak). SES (Sarrera eta Irteera Sistema). SEIAV (Bidaletarako Europako Informazio eta Baimen Sistema). ECRIS (Aurrekari Penalen Informaziorako Europako Sistema).

3. Kontua da sarrera gehien dituzten herrialdeek jasaten duten migrazio-presioaren zama denen artean banatu behar dela, edo dagokion kuota baztertzeko aukera izan behar dutela, baztertutako asilo-eskatzaile bakoitzeko 20.000 euro ordainduta.

lankidetzaren bidez, bisak murriztuz, itzulketak eta onarpenak gauzatuz, eta merkataritza-lehentasunen eta hirugarren herrialdeekiko garapen-lankidetzaren politikak baldintza horiek onartzearen mende.

Hala ere, deriba murriztaile hori ez dirudi nahikoa Europako eskuineko eta eskuin muturreko alderdiak asebetetzeko, migrazioa izan baita xenofobian eta nazionalismo identitarioan oinarritutako erasoen helburu nagusia, segurtasunik ezaren eta gizarte-hondamenaren errua hipokritikoki egotziz.

Bestalde, Ordezkapen Handiaren⁴ ideia berpiztu da, Europako biztanleria «zuri eta kristauaren» ordez europarrak ez direnak, arabiarrek eta musulmanak nabarmenduko direla ohartarazten baitu. Oinarri demografikorik gabeko sasi-teoria horrek etorkinen erruz gure nortasuna eta ongizate-estatua galtzeko beldurraren mezua zabaltzen du.

Europako hauteskunde-eremuan, immigrazioaren aurkako proposamenak faktore gako bihurtu dira, eta migrazioari buruzko konfrontazio politikoaren burua eskuin muturra da, errealitatea faltsutzeko eta kontzientziak manipulatzeko ahaleginean oinarritzen ez dena, ezinegona eta sumindura sortzeko, bizikidetzari kalte larria eraginez.

Horren aurrean, Europako ezkerreko alderdi eta mugimenduen erantzuna epela eta eskasa da, asilo-eskatzailen harreran eta tratuan neurri murriztaileenekin lerrokatuta ez dagoenean (ikus Eskandinaviako edo Alemaniako sozialdemokraziak); izan ere, eskuinaren migrazio-agenda hartzen du, botoak erauzten saiatzeko.

Beste muturrean, «ezkerrerago» dagoen ezkerre dago, mendebaldekoitasunaren aurkako erlatibismoaren aldekoa eta biktimista. Erlatibismo horrek, aniztasunaren aldekoa izatearen itxurapean, etorkinen etsaia bere osotasunean hartzen du harrera-gizartean, eta, aldi berean, «arrazistatzat» jotzen du jokabide onartezinei edozein kritika egitea, baldin eta jokabide horiek etorkinen artean gertatzen badira, eta horrek ez du laguntzen kulturen arteko konfiantzazko eta elkartasunezko gizarte-harremanak sortzen.

Beraz, badirudi EBN segurtasunaren eta identitatearen mezuak hartu duela indarra, desberdintasunen aurkako borrokan arreta jarri beharrean; hau da, elkar integratzeko politiketan arreta jarri beharrean, hor baitaude migrazio-fenomenoaren tentsio-ardatz nagusiak.

Migrazioa mehatxu gisa kritikatzek edo arbuiatzek ez lituzke ezkutatu behar Europako hiri askotako auzo askotan nabarmenak diren arazoak, biztanleria etorkinaren kontzentrazio-maila biztanleria osoaren % 30 edo 40raino irits baitaiteke, eta bizikidetzarako arriskurik ez duen egoera bat.

Etxebizitza eta horren kokapena, arazo nagusietako bat da, izan ere, ghettoak gainerako biztanleengandik erabat bereizita daude («hiriko apartheid-a», Sami Naïrrek deskribatzen duen bezala), halabeharrezko pilaketa edo etxebizitza gutxiegitan aterpea bilatu behar da, arrazoizko prezioetan etxebizitzarik ez dagoelako. Halaber beste arazo bat lan-esplotazioa da, soldata baxuekin, lanaldi luzeekin edo laburregiekin, segurtasunik eta egonkortasunik gabe. Biak, neurri batean, bertako biztanleriarik prekarioenak partekatzen ditu, etorkinaren lehiakide bat ikus baitezake duen apurra partekatzeko orduan.

Urrutiko herrialde batetik datorrenak, familia eta gizarte egitura, kliman, paisaian, legeetan, arauetan, erlijioan eta batzuetan hizkuntzan oso desberdina denak, familiaren edo lagunen aurrez aurreko gabe eta ziurgabetasuna, beldurra eta itxaropena nahastuta, fisikoki eta mentalki bere hurkoekin elkartzea beste erremediorik ez du bizirauteko. Premia hori gizarte-harreman zabalagoak eta askotarikoagoak erraztuko dituzten mekanismoekin osatzen ez bada, erraza da nortasunak atzera egitea; izan ere, askotan, beren gizarte-ohituren eta erlijioaren alderdi tradizionalenetan babesa hartzen dute, eta islamaren kasuan, nahiko banaezinak dira. Isolamenduaren ondorioz, baliteke bidezkoa izatea indar morala eta autoestimua berreskuratzeko bulkada hori, norberarena dena eta nortasuna birstortuz, mesfidantza-jarrera bihurtzea, edo are harrerako gizartearen arauak eta harreman-moduak arbuiatzea ere, modu negatiboan «mendebaldartzat» jotzen direnak, eta sarritan gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna onartzeko zailtasunarekin zerikusia dutenak.

Funtsezkoa da baliabide sozial eta ekonomikoak jartzea haien isolamenduari aurre egiteko, komunikaziorik ezari aurre egiteko (ez bakarrik beste

4. *Le Grand Remplacement*. Renaud Camus aktibista politiko eta idazle frantsesaren ideia, 1917an Europako Erresistentziaren Kontseilu Nazionalea sortu zuena Karim Ouchikhekin batera, *Front National* alderdiaren jarraitzailea.

hizkuntza baten ondorioz), baliabideak eskuratzeko zein lanbide-heziketa eta oinarritzko prestakuntza eskuratzeko zailtasunari aurre egiteko, eta abar. Aniztasuna aitortzea ez da folklorea, gastronomia eta ospakizun erlijioso partikularrak ospatzea soilik, baizik eta herritar guztiak eskubide eta betebeharrak berberetan oinarrituta integratuko dituen lotura sozial multikultural bat sortzeko balio izatea.

Ezin zaie erantzun errazik eman tamaina horretako arazoei, baina arazo garrantzitsuenen eta premiazkoenen diagnostikoa egiten saia gaitezke, segurtasunaren eta mugen aginduek bahituta ez dagoen eztabaida bat edo arriskuan dagoen europar nortasun bat egin ahal izateko. Migrazioari eta Europak migrazioari buruz zer uste duen eta nola hartzen duen izango da eztabaida. Datozen pertsonen buruzko eztabaida, zergatik datozen, nola datozen eta zertarako datozen; eta zer irabaz dezaketen eta zertara uko egiteko prest dauden, bizikidetzak hobea lortzeko.

Europak migrazioei buruzko begirada negatiboa aldatu behar du, eta abian jarri dituen politiken norabidea zuzendu behar du. Europako demokrazien sinesgarritasuna jokoan dago Europar Batasuna eraikitzeko oinarri izan ziren printzipioak eta balioak errespetatzen ez badira.

Horrek dituen zailtasunak onartuta, EBk epe luzera begiratu beharko luke, migrazio-presio baten benetako kausei heltzen saiatuz, eta presio hori, nahi edo ez, jasotzen jarraituko du. Hegoaldeko mugan, Espainiari zuzenean dagokiona, arrazoiak Sahelen ezegonkortasun politikoa dira, gobernu gehienek atzerakada demokratikoagatik, ez dietelako gazteei etorkizunerako aukerarik eskaintzen, ezta jihadismoaren aurrerakadari ere. Horri gehitu behar zaio Afrikako kontinentearen hazkunde demografiko handia, gaur egun 1.400 milioi biztanle inguru dituen, eta 2050ean 2.500 milioitik gorakoa izan daitekeena.

EBk eta Espainiak Mauritaniarekin dituzten mugak kanporatzeko akordioek ez dute eragotzi herrialde horretatik datozen nazioarteko babes-eskaerak % 1.960 handitzea iaz; hots, % 543 Malikoak, % 38 Gineakoak, % 36 Aljeriakoak eta % 25 Boli Kostakoak.⁵ Hau da, ez dute nahi zutena saihestu, eta,

hala ere, giza eskubideen oinarritzko printzipioak eta nazioarteko zuzenbidea urratzearen prezioa ordaindu dute.

Zuzenbidearen aurkako politika horiek eragin kaltegarria dute Europako gizarteetan, beharrezkoak eta «normalak» direlako, eta onartezina dena naturalizatzen laguntzen dutelako. Horren ordez, migrazio-politika berriak aldarrikatu behar dira, migrazioa, arazo bihurtu baino lehen, garapenerako eta lankidetzak solidarioarako palanka bihurtu dadin.

Ba al dago beste aukerarik? Oso zaila, baina eztabaidaren hasiera gisa Sami Naïrrek *Europa encadenada* liburuan proposatzen duena.

«Afrikar kontinentearekiko elkartasuna – ekonomikoa, politikoa eta segurtasuneko – funtsezkoa da garapenaren eta migrazioen erronkei aurre egiteko. Soberan dakigu zer egin behar den. Gizarte-egonkortasuneko politikak finantzatzea, garapen jasangarriari inbertituz; Zuzenbideko Estatuak indartzea, benetako demokraziak aukera eman diezaien gizarte-indarrei beren herrialdean beren nahiei irtenbideak aurkitzeko eta errepresiotik ihes egin beharrik ez izateko; lankidetzari laguntzeko politika berrantolatzea, egungo «laguntza» miseriazko alijo bat baino ez baita, funtsean elite buruzagiei ordaintzeko balio duena, mugetan segurtasuna mantentzearen truke, baina biztanleriari eusteko gaitasunik gabe. Halaber, pertsonen zirkulazioa elkarrekin antolatzea Europako kontinentean, migrazioak garapenaren eta lankidetzak solidarioaren bektore bihurtuz. Horrek guztiak berekin dakar borondate politikoa, irismen luzeko ikuspegia eta interes komuna, ondo ulertua eta partekatua. Inoiz ez da berandu aurrerapenaren eta elkartasunaren balioak gailentzeko. Europak Hego garatu, indartsu eta aliatu bat behar du». ■

5. Espainiako Gobernuaren Lehendakariitzaren 2024ko Segurtasun Nazionalari buruzko Urteko Txostenetik jasotako datuak.